

VAN AANLEUNWONING TOT ZORGBOERDERIJ

Nieuwe woonvormen

Meer en meer nieuwe woonvormen voor ouderen openen hun deuren. Ze luisteren naar namen als aanleunwoning of kangoeroewoning en ze proberen allemaal een verfrissend (en vaak betaalbaar) alternatief voor het klassieke rusthuis te bieden. Plus Magazine ging kijken naar zeven nieuwe formules en sprak met de mensen die ervoor kozen.

Al die nieuwe woonvormen hebben hun pro's en contra's", zegt Paul Dudal van de vzw Platform Wonen van Ouderen. „Maar ze hebben wel het voordeel dat ze de aloude kloof tussen 'rusthuis' (intramuraal) en thuis (extramuraal) doorbreken. Vaak zijn het interessante meng- en tussenvormen, die vastgeroeste ideeën over ouderenzorg op de helling plaatsen. De wetgeving en subsidieregeling denken echter nog te veel volgens die oude scheidslijn.”

Paul en Arlette kozen voor een aanleunwoning

Aanleunwoningen zijn klassieke eengezinswoningen of rijhuizen in de directe omgeving van een rusthuis of van een woon- en zorgcentrum maar ze zijn er toch duidelijk van gescheiden. De bewoners moeten minimaal 60 jaar zijn. Ze blijven volledig zelfstandig en kunnen desgewenst een beroep doen op alle diensten van het rusthuis (maaltijden, poetsdienst, verpleging, kapsalon, ontspanning, evenementen enz.), maar zonder enige verplichting. Met een intern oproepsysteem staan ze rechtstreeks in verbinding met het rusthuis.

Het echtpaar Paul Velleman (84) en Arlette Neyt (79) koos voor een van de aanleunwoningen in het seniorenverblijf Hofster Linden in Evergem. Elke woning is opgesplitst in drie appartementen, het comfort aangepast aan senioren (geen drempels meer, sanitair, brandveiligheid). Paul: „We beschikken over een royale living, een grote keuken, een kleine slaapkamer mét telefoon, een badkamer en een terras. De tuin delen we met de bewoners van de twee andere appartementen, twee alleenstaande dames. We hebben voor deze formule gekozen toen Arlette steeds meer ging sukkel met haar been. We hebben de beslissing ook bewust in eigen handen willen houden. We wilden niet dat anderen dat voor ons zouden doen in

vervangen het rusthuis

hankelijkheid (een thuisgevoel en geen bejaardentehuisgevoel). Plus de zekerheid dat je er kunt blijven wonen als je later meer verzorging zou nodig hebben.

- **De nadelen:** een minder intensieve verzorging en een iets tragere hulp omdat het personeel telkens van het hoofdgebouw naar de woningen moet komen.

- **Wat kost het?** Paul en Arlette betalen een huurprijs van € 28,38 per dag, inclusief de verzorging en verpleging (niet inbegrepen: maaltijden, poetsdienst, telefoon, remgelden).

*Hof ter Linden, Koestraat 47,
9940 Evergem, ☎ 09 254 19 11*

José werd opgevangen in een zorghotel

Tal van zorgbehoevende ouderen kunnen thuis blijven omdat hun partner voor hen zorgt of omdat ze inwonen bij één van hun kinderen. Maar er zijn momenten waarop deze 'mantelzorgers' er even tussenuit moeten of zelf ziek worden. In zo'n geval kan de oudere worden opgevangen in een centrum voor kortverblijf. Het woon- en

G.FILIPPO HUGAERTS

José Wynants in de patio van het zorghotel Ten Kerselaere: „Lekkere verwennerij...”

zorgdorp *Ten Kerselaere* in Heist-op-den-Berg vormde zijn afdeling voor kortverblijf om in een zorghotel. Tien grote kamers geven uit op een aangename patio. De gasten kunnen deelnemen aan de vele activiteiten van het woon- en zorgdorp. Het personeel probeert hen dezelfde verzorging te geven als thuis, op dezelfde uren en in dezelfde omstandigheden. De verblijfsduur mag volgens de huidige wetgeving maximaal twee aaneensluitende maanden bedragen (drie maanden op jaarbasis).

„Ik woon bij mijn dochter, maar onlangs moest ik geopereerd worden aan een →

Op 76-jarige leeftijd geniet Marie-Madeleine de ouderdomsdeken van het senioredorp in Messancy (zie p. 39) met volle teugen van het leven.

DAVID MARTIN

het geval we ooit zorgbehoevend worden.”

Arlette: „Het hoofdgebouw ligt op 300m van hier, dat is net ver genoeg om ons volledig zelfstandig te voelen. We hebben een eigen oprit en eigen voordeur, we komen en gaan wanneer we willen en we wonen tussen onze vertrouwde meubelen. We doen wél een beroep op het hoofdgebouw voor de schoonmaak en voor alle maaltijden (dat bespaart ons het boodschappenkarwei). Wanneer er ons thuis iets zou overkomen, staat de hulp hier binnen enkele minuten. En zelfs als één van ons beiden dement zou worden, zal de andere hier kunnen blijven, terwijl de zorgbehoevende in het hoofdgebouw wordt opgevangen.”

- **De voordelen van deze formule:** de onaf-

G.FILIPPO HUGAERTS

Paul en Arlette bij hun aanleunwoning: „Wij houden graag alles in eigen handen.”

→ vinger”, hoorden we van José Wijnants (71). „Ik heb een handicap aan één van mijn handen en de operatie moest gebeuren aan mijn goede hand. Ik kon dus een tijdlang geen van beide handen gebruiken. Omdat mijn dochter me overdag niet kon helpen, heb ik gekozen voor een verblijf van twee weken in het zorghotel. Het was verwenerij als in een écht hotel, hoor, en ik wist ook dat het maar voor een beperkte periode was.”

• **De voordelen van deze formule:** de mantelzorgers zijn een tijd lang van de zorglast af en weten dat ze ergens terecht kunnen wanneer ze het even moeilijk hebben.

• **De nadelen:** wanneer mensen uit hun thuismilieu worden weggehaald, bestaat er altijd een kans dat ze verward raken. Door de korte opnameperiodes moet het personeel zich voortdurend op nieuwe situaties afstemmen.

• **Wat kost het?** In *Ten Kerselaere* kost een verblijf in het zorghotel € 44,13 per dag (alles inbegrepen, behalve de remgelden en de telefoon). De meeste ziekenfondsen komen tussen in een kortverblijf (ze betalen gemiddeld € 15 per dag terug voor maximaal 28 dagen per jaar).

Ten Kerselaere, Boonmarkt 27, 2220 Heist-op-den-Berg, ☎ 015 22 88 22

Margriet, Fabienne en Nathanael helpen elkaar in een kangoeroewoning

Kangoeroewonen is hét modewoord in de woonvoorzieningen voor ouderen geworden. Het gaat om projecten waarin senioren samen en tussen jongere generaties wonen. De bedoeling is dat ze elkaar ondersteunen op vrijwillige basis. De ouderen kunnen op de kinderen passen of bijles geven, de jongeren boodschappen doen of klusjes opknappen. Op de OCMW-campus *De Boomgaard* in Sint-Genesius-Rode delen zo'n 35 bewoners sinds anderhalf jaar een kangoeroe-apartementsgebouw met 24 huurflats. 16 ervan zijn erkend als serviceflats voor valide en semi-valide ouderen. Hun leeftijd varieert van 60 tot 90 jaar, de andere zijn bestemd voor mensen met een handicap en gewone sociale huurders. In de praktijk

JOHAN MARTENS

Twee generaties bewoners van de kangoeroeflats in Sint-Genesius-Rode.

gaat het hier vaak om eenoudergezinnen met kinderen en alleenstaande dertigers en veertigers. Alle flats hebben een noodoproepsysteem in directe verbinding met de permanentie van de campus.

„Ik heb graag een beetje kinderen om me heen”, zegt Margriet Hannaert (76) die samen met haar man in één van de flats op de hoogste (tweede) verdieping woont. „Ik weet niet waarom maar de aanwezigheid van die jongere gezinnen houdt me ook jong. En we zitten op nog geen 500 m van de dorpskom! Ik ken zeker de helft van de bewoners bij de voornaam en ze weten dat ze altijd mogen aanbellen om te babysitten. Iedereen is ook vriendelijk en behulpzaam tegenover ons en we hebben geen last van burenhinder. We hebben gelukkig zelf nog geen hulp nodig, integendeel ik doe zelf nog vrijwilligerswerk in het rustoord van de campus. Op zondag gaan we voor de gezelligheid wel vaak eten in de cafetaria”.

Twee verdiepingen lager woont Fabienne Masse (41) met haar zoon Nathanael (11). Ze is alleenstaande en heeft een fysieke handicap: „Onze flat is nogal aan de kleine kant, maar alles is aan mijn handicap aangepast, ook de keuken en de douche. Ik had vooroordelen tegenover ouderen toen ik hier kwam, maar die zijn helemaal verdwenen. Tegenover mij woont een geweldig ouder stel waarvan de vrouw een Engelse is. Ze zijn een tweede vader en moeder geworden. Zo bellen ze elke dag om 10 uur en om 16 uur aan om me uit te nodigen voor hun 'tea time'. Wanneer hij kan, zal Nathanael oudere burens helpen

met het buitenzetten van de vuilniszak, brieven posten of naar de apotheek lopen. Helaas sluit de cafetaria van het dienstencentrum om kwart voor zes 's avonds. Als ik uitga met vrienden of kennissen, kunnen we daar niet terecht en dat is jammer”.

• **De voordelen van deze formule:** kangoeroewoningen vermijden seniorengetto's, doorbreken het isolement van vele ouderen en helpen vooroordelen tussen de generaties opruimen.

• **De nadelen:** echt voordelig is de formule niet en ook hier geldt dat hechte sociale contacten kunnen omslaan in sociale controle of geroddel.

• **Wat kost het?** In Sint-Genesius-Rode betalen de oudere bewoners een huur van € 17,35 per dag voor flats met 1 slaapkamer en € 19,83 per dag voor 2 slaapkamers, telkens inclusief het noodoproepsysteem. De andere bewoners betalen volgens hun inkomen (sociale huur).

De Boomgaard, Dorpsstraat 74, 1640 Sint-Genesius-Rode, ☎ 02 380 40 02

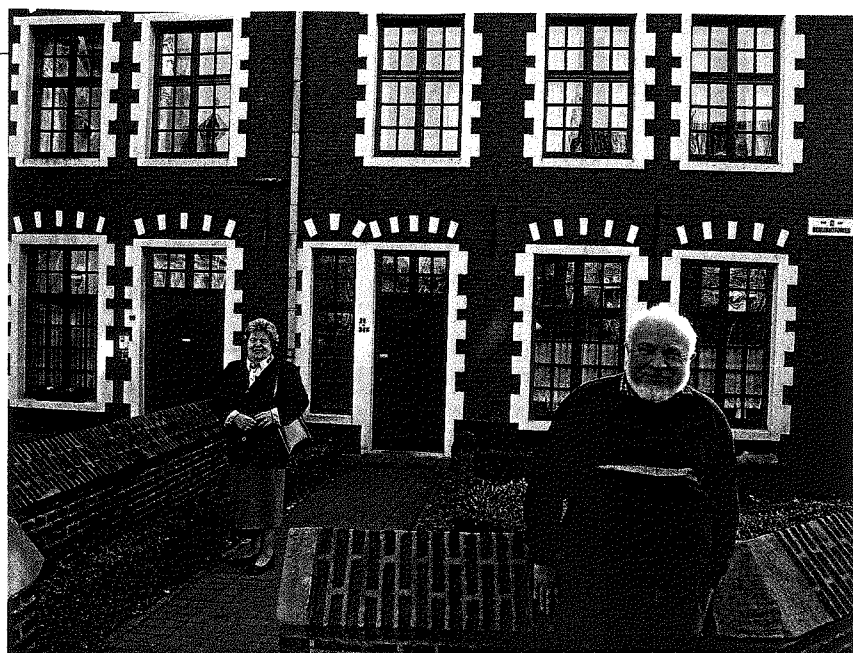
Roos is de jongste bewoonster van een seniorenhof

Seniorenhof of seniorenerv is een steeds meer gebruikte term voor bouwprojecten met relatief luxueuze koop- of huurappartementen voor zelfstandig wonende ouderen zonder speciale zorgvoorzieningen maar wel met een aangepaste infrastructuur. Meestal gaat het om initiatieven van bouwpromotoren zoals het senioren-

hof *De Gulden Kamer* in de groene rand van Brugge (de Dampoortwijk in Sint-Kruis). Het project omvat 23 appartementen (allemaal gelijkvloers), geschaard rond een binnentuin en met een gemeenschappelijke recreatieruimte (die bij ons bezoek nog niet was ingericht). Elk appartement heeft een living met ingerichte keuken, een slaapkamer, een badkamer met een douche zonder drempel, een telefoon in de slaapkamer en een klein terras dat overloopt in een groot gemeenschappelijk gazon met nog jonge boompjes. Verder beschikken de bewoners over een fietsbergplaats en 19 garages (losstaand van de woningen). Bij de inrichting werd speciaal gelet op de toegankelijkheid (geen trappen, brede deuren, hoge WC) en op de beveiliging van de centrale toegang. Desgewenst kunnen de bewoners gebruik maken van een aantal diensten (maaltijden, pedicure...) van het vlakbij gelegen RVT *Huize van Zuylen*.

Om ervoor te zorgen dat de meerderheid van de bewoners ook eigenaars zijn, kan men de appartementen alleen kopen of huren met een koopbelofte. Alleen wanneer de langstlevende van een koppel eigenaars overlijdt, zullen de erfgenamen de flat kunnen verhuren.

Met haar 57 jaar is Roos Bulcke de jongste bewoner: „Toen mijn man, een rolstoelgebruiker en ikzelf nadachten over hoe het in de toekomst kon worden, hebben we doelbewust een flat in het senio-

G.FILIPPO HUGAERTS

Odette en Bob bewonen een historisch pand in Gent pal naast een dienstencentrum.

renhof gekocht als voorziening voor later. Helaas is hij in november jongstleden overleden, maar ik heb besloten hier te blijven. De ligging is groen, je hebt hier alle privacy en toch ben je niet eenzaam. Ik zie de andere bewoners geregeld in de gangen en op enkele maanden tijd heb ik het gevoel dat we bondgenoten zijn geworden. Nadelen zijn er ook: de flat is niet zo groot (69 m²) en de aankoopprijs ligt aan de hoge kant, maar het aangename comfort en de aangepastheid aan het ouder worden maken veel goed. Ik wil me ook persoonlijk inzetten om een succes te maken van de gemeenschappelijke zit- en ontmoetingsruimte.”

• **De voordelen van deze formule:** ideaal

voor mensen die nog volledig zelfstandig zijn en een maximum aan privacy willen koppelen aan aangepast wooncomfort.

• **De nadelen:** de prijs en de afwezigheid van elke permanente zorgvoorziening.

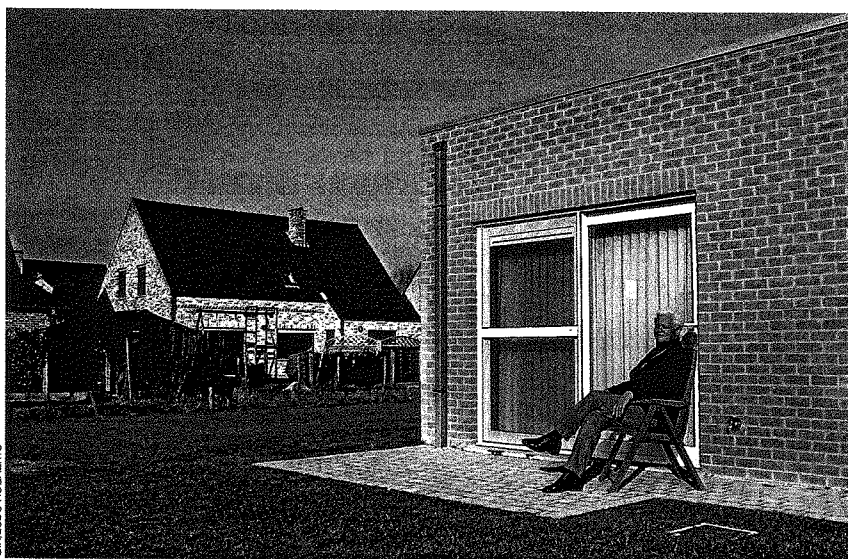
• **Wat kost het?** De aankoop van een appartement in *De Gulden Kamer* kost € 102.556 (grond, woning en BTW). Voor een garage betaalt u € 11.056 extra.

De Gulden Kamer, Mantelstuk, 8310 Sint-Kruis-Brugge, ☎ 050 35 38 71

Odette en Bob: groepswonen naast een dienstencentrum

In de geklasseerde Sint-Elisabethwijk in Gent werden twee oude begijnenconventen door het OCMW gerenoveerd tot de groepswoning *Ter Pielvaecx*. Twaalf eerder kleine, maar comfortabele sociale huurflatjes voor valide, zelfstandig wonende ouderen. Achter de bewaard gebleven oude gevels gaat een aangepaste infrastructuur schuil. De groepswoning is gekoppeld aan het dynamische lokaal dienstencentrum *Ten Hove*, dat er vrijwel pal naast ligt. De bewoners zijn er kind aan huis en zetten zich zelfs vaak in als vrijwilliger. Ze kunnen er ook terecht voor pedicure, haarverzorging, een bad met hulp en warme middagmalen.

Voor elke bewoner werkt het dienstencentrum een individueel 'zorgtraject' uit. Dit scenario voor later legt vast tot hoe ver het dienstencentrum én de familie willen →

G.FILIPPO HUGAERTS

Roos Bulcke op haar terrasje in het seniorenhof De Gulden Kamer.

→ gaan om de bewoner te helpen en te verzorgen wanneer hij zorgbehoevend zou worden. Ook bijzonder is het criterium om voor een flat in aanmerking te komen. Niet alleen je inkomen of je plaats op de wachtlijst telt, maar ook je zin voor onderlinge solidariteit. In welke mate ben je als bewoner bereid de andere bewoners op vrijwillige basis te helpen met zorg en kleine diensten?

Bob Temmerman (70) koos voor een zolderflatje onder de oude balken van het vroegere convent: „De prachtige omgeving en die oude balken spraken me enorm aan. Ik kwam al in het dienstencentrum vóór ik hier woonde en nu doe ik er veel vrijwilligerswerk. Elke ochtend open ik het centrum om zeven uur en twee keer per week geef ik er ook les (tekenen en schilderen). De combinatie van wonen-als-een-vrije-vogel en toch al die sociale contacten spreekt me zeer aan. Ik kook nog zelf, ik heb mijn eigen meubeltjes en ik betaal enkele uren per week een schoonmaakster. Alle flats hebben een deurbel met videofoon en dat geeft een veilig gevoel. En als er ergens een kraantje lekt, neemt de technische ploeg van het OCMW dat even mee.”

Voor Odette Wielemans (66), vroeger een regentes snit en naad en net als Bob alleenstaande (gescheiden), is de woonzekerheid een grote zege: „Vroeger huurde ik een appartement van een privé-eigenaar, maar ik had niet de minste woonzekerheid. Als mij nu iets overkomt of als ik slecht ter been word, weet ik dat ik hulp zal krijgen van andere bewoners en via het dienstencentrum. Alle flatbewoners kennen elkaar en toch hebben we onze privacy. Als iemand ziek is, spring ik wel binnen om te vragen of ik iets kan doen. In het dienstencentrum geef ik lessen in ceramiëkschilderen en ik doe elke donderdagavond de bar tijdens het filosofiecafé. Wanneer ik zware boodschappen heb, is er altijd wel iemand van het vaste personeel die ze voor mij wil meebrengen. Maar ik zal er nooit misbruik van maken!”

• **De voordelen van deze formule:** een remedie tegen vereenzaming en inactiviteit. Behoud van volledige privacy met een beschermend sociaal netwerk en een stimulerende tijdsbesteding. Door het zorgtraject weet de bewoner dat hij in vrijwel alle

In een Abbeyfield-huis wordt één maaltijd per dag gemeenschappelijk genomen.

omstandigheden in zijn flatje zal kunnen blijven.

• **De nadelen:** minder geschikt voor individualisten.

• **Wat kost het?** Bob betaalt een maandelijkse huur van € 266,16, Odette € 242. Hierbij komt telkens nog € 24,79 voor de verwarming en algemene kosten.

Ter Pielvaecx, Begijnhofdries 20-24, 9000 Gent, ☎ 09 225 04 10

Op 28 maart om 14.30 uur wordt in het dienstencentrum Ten Hove een voordracht gegeven over alternatieve woonvormen voor ouderen. Gebruikers van het centrum zijn meerdere van deze woonvormen zelf gaan verkennen en vertellen hun ervaringen. Toegang € 1,50.

Gustave is gelukkig in een Abbeyfield-commune

De zogenaamde Abbeyfield-huizen vormen een soort van wooncommunes voor ouderen. Het concept is ontstaan in Engeland en kent inmiddels succes in zeventien landen. In België werden de eerste huizen geopend in Wallonië (Villers-la-Ville) en Brussel (Etterbeek). In Vlaanderen staan projecten in Antwerpen, Roeselare, Hasselt en Kortrijk gepland.

Het principe is eenvoudig: een kleine groep mensen vanaf 50 jaar woont samen in een woning met 'menselijke' afmetingen. Iedere bewoner houdt zijn eigen woonruimte (in Villers-la-Ville zijn dat studio's

en flatjes voor alleenstaanden en koppels). Hij moet ook zelf oplossingen zoeken voor zijn eventuele gezondheidsproblemen en zorgbehoevendheid, het onderhoud van zijn woonruimte enz. Wel verbindt hij zich ertoe aan het groepsleven deel te nemen volgens zijn mogelijkheden. Vrijheid-blijheid: de enige verplichting voor de bewoners bestaat erin dat ze samen een warme maaltijd per dag moeten gebruiken. Elk Abbeyfield-huis heeft juridisch gezien de vorm van een vzw met de bewoners zelf en drie vrijwilligers als leden. De vzw kan beslissen een personeelslid aan te werven, met name voor de bereiding van de gemeenschappelijke maaltijden en de schoonmaak van de gemeenschappelijke ruimtes (zithoek, eetkamer, tuin).

Gustave (78) woont in het Abbeyfield-huis van Villers-la-Ville: „Ik behoud hier mijn onafhankelijkheid en toch ben ik nooit alleen. Ik hoef ook maar één keer per dag te koken, aangezien er één maaltijd voor ons bereid wordt. Wel wordt er van je een soort van gemeenschapsgevoel verwacht. Elke kandidaat-bewoner moet trouwens eerst twee weken 'proefwonen' in onze onthaalstudio. Zo kan hij zien of onze formule van 'halve' commune wel bij hem past en kunnen wij als bewoners beoordelen of we hem als medebewoner zien zitten of niet.”

• **De voordelen van deze formule:** ideaal voor mei '68-ers en een goed compromis voor iedereen die op zijn onafhankelijkheid staat en toch schrik heeft voor vereenzaming en verwaarlozing. De structuur blijft kleinschalig (max. 12 bewoners).

